

Bhutan: Bijzonder bosrijk en een groene economie

Als eerste land ter wereld wil Bhutan alleen nog maar biologisch voedsel en landbouwproducten verbouwen. Dat heeft de minister van Landbouw van het Centraal Aziatische koninkrijkje bekend gemaakt. 'Bhutan heeft besloten om voor een groene economie te gaan met het oog op de enorme druk die wij op onze planeet uitoefenen,' aldus minister Pema Gyamtsho in AD en Trouw van 7 oktober 2012.

Over Bhutan is niet veel bekend maar wellicht wel dat het de ontwikkeling van het land niet meet in termen van het bruto nationaal product, maar van het bruto nationaal geluk. Daarbij gaat het niet alleen om economische factoren, maar ook om duurzame ontwikkeling, geestelijk welzijn en culturele identiteit. Om het geestelijk welzijn en de eigen cultuur te behoeden, heeft het land tot 1999 de televisie buiten het land weten te houden. Toeristen worden er mondjesmaat 'gedoogd'.

Het Koninkrijk Bhutan, het land van de donderdraak,

De 'Black mountains'. 72% van Bhutan's oppervlakte is bos. Het is verboden bomen te kappen.

Foto: internet

ligt geïsoleerd in de beboste bergen van het oosten van de Himalaya. Het ligt ingeklemd tussen China (Tibet) en India. Het land heeft ongeveer 700.000 inwoners. Het zuidelijke gedeelte van Bhutan ligt op het Indische subcontinent. Bhutan is zeer bergachtig en afgesloten van de zee. In het noorden van Bhutan reiken de bergtoppen tot boven de 7000 meter. Er

zijn vele klimaatzones, van een hooggebergteklimaat in de bergen tot tropisch in het zuiden.

Tweederde van de bevolking leeft van de overwegend biologische landbouw. Dat heeft niet alleen te maken met de wil milieuvriendelijk te produceren, maar ook met de gebrekkige infrastructuur. 'Alleen boeren in gebieden die over een weg te bereiken

Tsuga dumosa of Himalaya-hemlock, een belangrijke conifeer in Bhutan
Foto: internet

Sinds 1994 was het in Bhutan verboden om bergen hoger dan 6000 m te beklimmen uit respect voor lokale spirituele overtuigingen. Sinds 2003 is bergbeklimmen volledig verboden.

De Nationale Boom

De nationale boom van Bhutan is de Himalaya treurcypres. Vreemd genoeg de Kashmircypres genoemd. De wetenschappelijke naam is *Cupressus cashmeriana*.

Van nature komt deze voor tussen 2500 en 3000 m, maar hij wordt ook lager aangeplant. De *C. cashmeriana* groeit goed op steile kalksteenhellingen en komt soms voor in de bossen van de Pho Chhu vallei noord-oostelijk van Punakha en op de westelijke hellingen van Pelela.

Ook is er aanplant tussen Dochula en Wendygang en bij Taba. *C. cashmeriana* kan honderden jaren oud worden.

Het hout is goed als constructiehout en het wordt graag en veel gebruikt bij de bouw van tempels, kloosters en dzongs (architectuurstijl van forten in boeddhistische koninkrijken). Hout en takken zijn van grote waarde als wierook. De Bhutanees beschouwt de boom als heilig, mede omdat deze overleeft in onherbergzame landstreken. Hij wordt daarom vaak aangeplant bij

zijn, kunnen aan chemicaliën komen', zei Gyamtsho.

Belangrijke coniferen in Bhutan zijn *Tsuga dumosa*, *Abies densa* (dominant vanaf 3200 m). Verder komen voor *Larix griffithiana*, *Pinus wallichiana*, *Pinus roxburghii* en *Picea spinulosa*. In mindere mate wordt ook *Taxus baccata* aangetroffen.

Bhutan's oppervlakte bestaat voor 72 % uit bos. Het is verboden bomen te kappen.

Tsuga dumosa komt veel voor in de Black Mountains. De Black Mountains scheidt West- en Centraal Bhutan. *Tsuga dumosa* wordt ook wel

Himalaya-hemlock of Yunnan Tieshan genoemd en wordt 20 tot 25 m hoog. Hij groeit in gebieden met een koud klimaat en hoge neerslag, veel wolken en een hoge relatieve luchtvochtigheid. Veelal gemengd groeiend met verschillende soorten *Rhododendron* en *Abies pindrow*, maar soms vormt *Tsuga dumosa* homogene wouden. Het hout wordt gebruikt voor meubelen en als constructiehout.

De bast is rijk aan tannine, een stof die van invloed is op de smaak, kleur en structuur van onder andere wijn en thee.

kloosters, dzongs en andere heilige plaatsen en met veel eerbied omgeven.

Er bestaat een legende dat de majestueuze *Cupressus cashmeriana* die bij Wangdue Dzong, Trongsa aan de rechter kant staat, is ontsproten aan de wandelstok van goeroe Padmasambhava¹ bij zijn bezoek aan Bhutan.

Naamgeving

Recent is er onenigheid ontstaan over de naamgeving. Iedereen noemde hem *Cupressus cashmeriana*. Silba liet in 2009 zien hoe dit kwam. De soort was als eerste verzameld in Bhutan in 1838. De verzameling en de latere beschrijving zijn van William Griffith (1810-1845), die hem eerst *C. pendula* wilde noemen. Dat was een ongeldige naam omdat Thunberg deze naam al had gebruikt als synoniem voor *Platycladus orientalis*. Griffith zag zijn fout in en her-noemde hem *C. tortulosus*.

Na zijn overlijden publiceerde John McClelland resp. *C. pendula* in 1848 en *C. tortulosus* in 1854. Blijkbaar kende Royle de publicatie van William Grif-

fith niet toen hij in 1867 de soort beschreef als *C. cashmeriana* in zijn boek *Traité Général des Conifères*. Aljos Farjon houdt nog vast aan de naam *Cupressus cashmeriana*. Het is afwachten wanneer dit pleit beslecht is.

Overigens is *C. cashmeriana* niet dezelfde soort als *Cupressus torulosa*. Helaas lijken beide op elkaar, niet alleen qua naam maar ook in uiterlijk en verspreidingsgebied. *C. cashmeriana* is de meest elegante en mooiste van alle cipressen en lijkt op een jeugdvorm van *C. torulosa*, waar hij ook qua kegels erg sterk op lijkt.

In Europa staat een oude *C. cashmeriana* op Isola Madre (Italië) in de tuin van de familie Borremeo. Helaas is deze er door een storm niet fraaier op geworden.

Voetnoot

¹ Padmasambhava is in de boeddhistische geschiedschrijving de persoon die feitelijk verantwoordelijk is voor de introductie van een georganiseerd boeddhisme in Tibet. In Bhutan is zijn gangbare naam Goeroe Rinpoche.

Cupressus cashmeriana, de nationale boom van Bhutan. Foto uit de Camelia-kas in de botanische tuin van Lyon, Parc de la Tête d'Or (Frankrijk)
Foto: internet

Bronnen

Royle (1867). *Traité Général de Conifères*, ed. 2, 1: 161
Silba, J. 2009. The taxonomy of the Griffith cypress (*Cupressus tortulosa* Griffith). *J. Int. Conif. Pres. Soc.* 16(1): 45-50. □

De majestueuze *Cupressus cashmeriana* bij Wangdue Dzong bij Trongsa. Omtrek op 1,3 m hoogte meer dan 6 m, hoogte circa 60 m.
Foto: Dorji Nguldrub

